

Allmän SiS-rapport
2005:4

Socialtjänstenkät ungdom 2004

Socialtjänstens uppfattning om vården av
ungdomar på särskilda ungdomshem

Av Ann-Christine Palmgren Langlet
och Merike Lidholm

Förord

Statens institutionsstyrelse (SiS) gör årliga nationella uppföljningar av vården av ungdomar på särskilda ungdomshem genom en enkät till socialtjänsten. Socialtjänsten är uppdragsgivare och ansvarig för planering, placering och uppföljning av ungdomarna. Uppföljningar genom enkäter till socialtjänsten har gjorts fem gånger sedan 1999 (med undantag för 2000). Med sammanställningen av resultaten från 2004 års enkät kan därmed utvecklingen ses för en dryg femårsperiod.

De särskilda ungdomshemmen använder kontinuerligt *Socialtjänstenkät Ungdom* i sin uppföljning. Samtliga socialsekreterare som handlagt utskrivningar från SiS ungdomshem ombeds att besvara enkäten. För SiS ger enkäten också underlag till en nationell uppföljning av hur socialtjänsten som uppdragsgivare anser att kvalitetskraven uppfylls när det gäller handläggningen, vården och samarbetet.

Den här redovisade nationella uppföljningen bygger på enkätsvar för ungdomar som skrivits ut under mätperioden 1 februari–30 april 2004. Sammanställningen visar att en stor majoritet av de svarande är nöjda och att det skett en kontinuerlig och fortsatt positiv utveckling i socialtjänstens bedömning av hur ungdomshemmen levt upp till förväntningarna på ungdomsvården.

Av redovisningen framgår hur socialsekreterarna anser att ungdomsvården fungerat, och hur stor andel som varit nöjda med olika aspekter av den under perioden 1999–2004. För att ge underlag för ytterligare förbättringar lyfter redovisningen fram kommentarer i anslutning till svaren, om vad socialsekreterarna anser har fungerat bra och vad de har varit kritiska till.

Merike Lidholm har svarat för sammanställningen av rapporten och Ann-Christine Palmgren Langlet för datainsamling, bearbetning av data och tabellframställning samt varit behjälplig vid tolkningen av data.

Stockholm i februari 2005

Sture Korpi

Innehållsförteckning

Förord	1
Sammanfattning	3
Om ungdomshemmen och de unga	5
Om enkäten och de svarande	5
Enkätsvar och bortfall	6
Enkäten	7
Om sammanställningen	8
Vad tycker socialtjänsten om ungdomsvården?	9
Placering och handläggning fungerar bra	9
Allt fler tycker att de unga får lämplig plats	9
Nästan alla är nöjda med handläggningen	10
Samarbetet fungerar oftast bra, men ibland finns allvarliga brister	10
Varierande synpunkter på behandlingsinnehållet	11
Utredningsuppdragen bedöms i stort sett ha fungerat bra	12
Den fysiska omvårdnaden får gott betyg	12
Oklart om riktade insatser mot kriminalitet, beteendestörning, missbruk m.m.	13
Den sociala kontrollen är bra, men rymningar skapar missnöje	14
Undervisningen behöver förbättras ytterligare	14
En del återstår att göra i föräldrakontakterna	16
Gemensamt ansvar för samarbete vid utslussning och utskrivning	16
Det stora flertalet skulle förorda ny placering	17
85 procent av svaren är positiva	18
Sammantaget en positiv utveckling	18
Bilagor	
Bilaga 1 Tabeller	21
Bilaga 2 Enkät: Socialtjänstenkät Ungdom	

Sammanfattning

Efter varje utskrivning från SiS ungdomshem skickas Socialtjänstenkät Ungdom till socialtjänsten i den ansvariga kommunen. Enkäten syftar till att SiS och respektive institution kontinuerligt ska få socialtjänstens uppfattning om handläggningen, samarbetet och behandlingen. Det görs också en årlig nationell uppföljning av enkäterna för en tremånadersperiod, för 2004 1 februari–30 april. 2004 års enkät är den femte nationella uppföljningen.

Under perioden var det 384 ungdomar, med mer än en veckas vistelsetid, som skrevs ut från särskilda ungdomshem. Redovisningen bygger på 307 besvarade enkäter. Den visar därmed socialsekreterarnas uppfattning om 80 procent av de aktuella ungdomarnas vistelse på ungdomshemmen.

Allt fler tycker att de unga får lämplig plats

86 procent av socialsekreterarna anser att den unge har erbjudits en lämplig placering. Sedan 1999, då andelen nöjda var 65 procent, har SiS i allt högre grad kunnat erbjuda lämplig plats. I uppföljningen år 2002 hade andelen ökat markant. Därefter har det varit mer marginella förbättringar, men en fortsatt positiv utveckling.

Nästan alla är nöjda med handläggningen

Nästan alla, 94 procent, tycker att placeringssekreterarens handläggning var bra eller mycket bra. Den andelen har gradvis ökat från 80 procent 1999. Den största positiva förändringen skedde även här mellan åren 2001 och 2002.

Samarbetet fungerar oftast bra, men ibland finns allvarliga brister

År 2004 är 90 procent nöjda med samarbetet med institutionen vid utformningen av uppdraget och/eller behandlingsplanen, den högsta andelen sedan 1999. Sedan år 2001, då andelen nöjda var som lägst med 77 procent, har det skett en förbättring för varje år.

Utredningsuppdragen bedöms i stort sett ha fungerat bra

När institutionen haft i uppdrag att utreda den unges behov, var 88 procent nöjda, ungefär samma andel som de senaste tre åren. Bara tre socialsekreterare (av 68) underkände värdet av utredningen. Det har skett en påtaglig förbättring sedan år 1999, då andelen nöjda var 70 procent.

Den fysiska omvårdnaden får gott betyg

När det gäller institutionens omvårdnadsinsatser anser 92 procent av socialsekreterarna att de var bra eller mycket bra. Också på denna fråga har det blivit en klar gradvis förbättring från år till år, från 81 procent nöjda år 1999.

Flertalet nöjda med riktade insatser mot kriminalitet, beteendestörning, missbruk m.m.

Flertalet svarande socialsekreterare, 80 procent, var också nöjda med de behandlingsinsatser som rör den unges beteende, missbruk eller kriminalitet. Många kommenterar att det vid korta placeringar inte är rimligt att vänta sig beteendeförändringar. Bara tre procent anser att behandlingsinsatserna fungerat dåligt eller mycket dåligt, med t.ex. uteblivna eller felaktiga insatser eller för att institutionen inte följt planeringen.

Den sociala kontrollen är bra, men en del är missnöjda för rymningar

En hög andel av socialsekreterarna, 89 procent, anser att den sociala kontrollen har fungerat bra. Det är en avsevärt högre andel än de 78 procent som var nöjda år 1999, och det har skett förbättringar för varje år.

Undervisningen behöver förbättras ytterligare

SiS satsningar på förbättringar när det gäller undervisningen under de senaste åren kan avläsas i enkätsvaren. Undervisningen i skola och arbetsträning är det område i behandlingsinnehållet som har förbättrats mest utifrån utgångsläget. 1999 var det bara drygt hälften som var nöjda. Men fortfarande anser färre att undervisningen fungerar bra än vad andra delar av vården gör, 77 procent. Det är en liten tillbakagång, från 80 procent år 2003.

En del återstår att göra i föräldrakontakterna

Även SiS utvecklingsarbete under senare år när det gäller att involvera föräldrar och nätverk i arbetet kan avläsas i enkätsvaren. Knappt tre fjärdedelar är nöjda med institutionens insatser år 2004, en klar och stadig förbättring sedan 1999, då drygt hälften var nöjda. Men en dryg tiondel anser fortfarande att arbetet med den unges föräldrar och anhöriga har fungerat dåligt eller mycket dåligt.

Gemensamt ansvar för samarbete vid utslussning och utskrivning

Kontakterna mellan institutionen och socialtjänsten är särskilt viktiga i samband med utslussning och utskrivning, för kontinuitet och en gemensam bedömning av den unges behov och förutsättningar. 81 procent av socialsekreterarna uppfattade planeringen och genomförandet av utslussning och utskrivning som bra eller mycket bra. Även i denna del har det skett en markant förbättring sedan 1999, då andelen nöjda var 69 procent.

Det stora flertalet skulle förordna ny placering

Förtroendet för vården är mycket gott, mätt i att socialsekreteraren i ett liknande ärende skulle förordna en placering på samma institution eller avdelning igen. Också här har det skett en stadig förbättring, från 82 procent år 1999 till 88 procent 2004.

Det finns dock fortfarande utrymme för förbättringar. Det gäller framförallt undervisning och samarbetet med den unges sociala nätverk, som är de aspekter som fortfarande skattas lägst. Även när det gäller de riktade behandlingsinsatserna finns det av enkätsvaren att döma skäl att förbättra vården ytterligare.

Om ungdomshemmen och de unga

Statens institutionsstyrelse (SiS) har sedan 1 april 1994 ansvar för de särskilda ungdomshemmen. SiS har 35 ungdomshem med sammanlagt 696 platser, varav 208 öppna och 488 låsbara. 182 av platserna är för akutplacering och utredning.

Behandlingen vid ungdomshemmen sker oftast utan ungdomarnas samtycke, med stöd av lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) eller lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU). Vården kan också ske på frivillig grund enligt socialtjänstlagen (SoL).

Vid placeringar på särskilda ungdomshem är det antingen socialnämnden som ansöker om plats på något av SiS ungdomshem enligt LVU eller SoL, eller domstolen som dömer den unge till vård, med stöd av LSU.

Det förekommer fyra typer av placeringar inom ungdomshemmen: behandlings-, utrednings- och akutplaceringar samt placeringar för sluten ungdomsvård (LSU). De flesta placeringarna är akutplaceringar, därefter kommer placeringar för utredning och för behandling.

Totalt skrevs 384 ungdomar ut från särskilda ungdomshem under mätperioden 1 februari–31 april 2004. (Ungdomar som hade en veckas vistelse eller kortare är inte medräknade). Majoriteten, 72 procent, var pojkar. Nästan hälften av dem, 190 ungdomar, hade varit placerade akut. 81 ungdomar hade varit på ungdomshemmen för utredning och 74 för behandling. 39 ungdomar hade varit intagna för sluten ungdomsvård. Drygt hälften vistades på den aktuella institutionen mellan en och sex månader. För en dryg femtedel varade vistelsen upp till en månad och för en dryg tiondel mer än ett år.

Om enkäten och de svarande

Efter varje avslutad placering vid SiS ungdomshem skickas Socialtjänstenkät Ungdom ut till socialtjänsten i den ansvariga kommunen. De socialsekreterare/handläggare som haft hand om utskrivningen av den unge ombeds besvara enkäten.

Enkäten syftar till att SiS och respektive institution ska få socialtjänstens uppfattning om handläggningen, samarbetet och behandlingen av ungdomar som varit intagna på SiS särskilda ungdomshem. Den har använts sedan år 1999, och är i första hand till för att ge institutionerna underlag för den egna uppföljningen. Det är vanligt att de konkreta kritiska synpunkter som framförs i enkäten i det enskilda fallet diskuteras mellan institutionen och socialtjänsten. Det ger möjligheter till klargöranden och till förbättringar av vården och samarbetet.

Enkäten används också av myndigheten centralt i kvalitetsarbetet och uppföljningen för verksamhetsplaneringen. Frågorna i enkäten anknyter till de kvalitetsmål som anges i SiS verksamhetsplan. Den nationella uppföljningen har en årlig mätperiod om tre månader, för 2004 1 februari–30 april. Uppföljningen gäller samtliga utskrivningar från särskilda ungdomshem under perioden, dels avslutade ärenden och dels vid överflyttning till en annan SiS-institution. 2004 års enkät är den femte nationella uppföljning som genomförts. I den nationella sammanställningen är det framförallt utvecklingen

genom åren, som den avspeglas i socialtjänstens uppfattning om vården, som är intressant.

Enkät svar och bortfall

Uppgifterna om utskrivningar har tagits fram via SiS klient- och institutionsadministrativa system (KIA). Socialtjänsten ombads för mätperioden 2004 att besvara Socialtjänstenkät Ungdom i 384 utskrivningsärenden (som redan nämnts har man undantagit de ungdomar som haft en vistelsetid på en vecka eller kortare). Efter påminnelser besvarades 307 enkäter. Sammanställningen baseras därmed på socialsekreterarnas uppfattning om 80 procent av de aktuella ungdomarnas vistelse på ungdomshemmen (se tabell 1).

Tabell 1. Utsända enkäter som besvarats respektive inte besvarats i uppföljningen 1 februari–30 april 2004 fördelat efter institutionsregion. Antal och procent

Institutionsregion	Utsända enkäter					
	Totalt	därav enkäter som			<i>inte besvarats och därför inte ingår i uppföljningen (bortfall)</i>	
		Antal	Procent	Antal	Procent	Antal
Norra	24	19	79	5	21	
Mellansvenska	47	36	77	11	23	
Östra	116	92	79	24	21	
Västra	92	72	78	20	22	
Södra	105	88	84	17	16	
<i>Samtliga institutionsregioner</i>	<i>384</i>	<i>307</i>	<i>80</i>	<i>77</i>	<i>20</i>	

SiS är indelat i fem institutionsregioner: Norra, Mellan, Östra, Västra och Södra. Östra regionen hade flest utskrivningar under undersökningsperioden, 116 ungdomar, följt av Södra med 105 ungdomar. Västra skrev ut 92 ungdomar och Mellan 47. Norra regionen hade minst utskrivningar under perioden, 24 ungdomar. Bortfallet är relativt jämnt fördelat i regionerna kring 20 procent, med en något högre andel obesvarade enkäter i Mellanregionen och lägre i Södra, 23 respektive 16 procent.

Bortfallet fördelar sig däremot något olika över placeringstyperna (se tabell 2).

Tabell 2 Utskrivningar 1 februari–30 april 2004 av ungdomar som varit intagna på särskilda ungdomshem fördelade efter typ av placering (behandling, utredning, akut eller slutna ungdomsvård). Antal och procent

Placeringstyp	Utskrivna ungdomar under perioden			
	Samtliga	Ingår i uppföljning		
		Antal	Procent av antal	Procent av placeringstyp
Behandling	74	64	21	86
Utredning	81	68	22	84
Akut	190	149	49	78
Sluten ungdomsvård (LSU)	39	26	8	67
Samtliga institutionsregioner	384	307	100	80

Bortfallet är störst när det gäller de ungdomar som varit placerade för slutna ungdomsvård eller haft akutplacering och minst när det gäller ungdomar som placerats i behandlingssyfte.

När det gäller pojkar respektive flickor och olika vistelsetider finns det inga skillnader i bortfallet.

Av de svarande socialsekreterarna har 82 procent följt det aktuella ärendet hela tiden, 16 procent delar av tiden och två procent på annat sätt. Majoriteten av de svarande bör således ha en god uppfattning om den unges vistelse på det särskilda ungdomshemmet.

Enkäten

Frågorna i enkäten har fasta svarsalternativ (mycket bra, bra, medel, dåligt, mycket dåligt och vet ej, och i två frågor finns alternativet ej relevant). Vid varje fråga finns plats för kommentarer till svaren. (Se bilaga)

Enkäten innehåller frågor om placering, handläggning, samarbete, behandlingssinnehåll, utslussning/utskrivning samt inställning till ny placering.

Frågorna 1–2 berör SiS centralt, dels hur väl man lyckats erbjuda ett lämpligt placeringsalternativ som svarar mot den unges behov, dels vad socialtjänsten anser om handläggningen av ärendet vid SiS placeringsenhet.

Fråga 3 rör samarbetet mellan socialsekreteraren och institutionen i behandlingsplaneringen.

Frågorna 4–9 tar upp olika aspekter av behandlingssinnehållet, som omvårdnad, terapeutiska inslag, social kontroll, undervisning och samarbete med den unges föräldrar och anhöriga. Fråga 6 gäller bara de unga som placerats för utredning, och handlar om värdet av utredningen och de rekommendationer som lämnats.

Fråga 10 gäller socialtjänstens uppfattning om planering och genomförande av utslussning och utskrivning.

Fråga 11 ska spegla hur nöjd socialsekreteraren varit med institutionens sätt att genomföra uppdraget – skulle man i ett liknande ärende förorda en ny placering på samma institution eller avdelning?

Om sammanställningen

Som redan nämnts är det huvudsakliga värdet av enkäterna att den ansvariga socialsekreteraren ska kunna ge uttryck för vad som har varit bra och eventuella brister i det enskilda fallet, samt att institutionen på så sätt ska få en omedelbar återkoppling vad gäller ungdomsvården. Denna återkoppling till respektive institution sker kontinuerligt, används för interna diskussioner och sammanställs ibland också på årsbasis av institutionen.

Värdet av informationen förutsätter dock att den svarande socialsekreteraren är väl insatt, vinnlägger sig om att besvara enkäten och att också kommentera det som varit särskilt bra eller inte varit bra. Bortfallet på 20 procent är en normal andel i den här typen av undersökningar, men betyder att institutionerna går miste om viktig information.

När det gäller den nationella sammanställningen ligger värdet framförallt i att få en uppfattning om hur väl vården i stort motsvarar socialtjänstens förväntningar, hur det skiljer sig mellan olika aspekter av vården och hur utvecklingen ser ut över en tidsperiod. De kommentarer som socialsekreterarna skrivit till respektive fråga kan också ge en fingervisning om eventuella generella förbättringsområden. Vilka slutsatser som blir möjliga är beroende av underlaget – bortfallet och dess betydelse, hur representativ mätperioden är i förhållande till resten av året, vilken information som ges i kommentarer, hur seriöst svaren är ifyllda etc. I enkätsvaren finns en relativt hög andel ”vet ej”-svar, och förhållandevis få ger kommentarer till varför de tycker att delar av vården varit bra eller mindre bra, vilket gör det svårare att tolka hur ungdomsvården uppfattats och varför. Därmed är det också svårt att veta hur representativa kommentarerna är. Men de ger ändå information om enskilda bedömningar, som kan vara betydelsefulla.

Det finns också några allmänna svårigheter med enkätundersökningar där man frågar hur nöjd en uppdragsgivare är med en tjänst. Erfarenheten visar att tendensen att brukaren vill vara artig och inte klaga gör att man kan räkna med att i allmänhet få en hög andel positiva svar. Som uppdragsgivare är socialtjänsten i viss mån beroende av att hålla sig väl med respektive institution, vilket kan ha betydelse för hur man väljer att svara och framföra synpunkter. Det betyder att resultaten inte utan vidare kan tas som ett absolut mått på hur väl socialsekreterarna anser att vården fungerar.

Materialet ger dock möjlighet att avläsa en utveckling över tid, eftersom förutsättningarna, och de faktorer som påverkar resultaten, rimligen bör vara desamma mellan mätningarna. Man bör dessutom kunna se om olika satsningar medfört förbättringar i de avseenden som det var tänkt. Skillnader i nivån och utvecklingen mellan olika aspekter av vården kan också ge intressant information.

Även om socialsekreterarnas svar visar att det genomgående skett en klart positiv utveckling när det gäller olika aspekter av ungdomsvården, är det angeläget att fokusera vad som kan bli ännu bättre. Därför lyfts i sammanställningen fram kommentarer som kan belysa vad socialsekreterarna varit särskilt nöjda med – och som därmed kan ge en fingervisning om hur en optimal vård eller ett optimalt samarbete kan se ut. Också kommentarer som pekar på vad socialsekreteraren anser *inte* har fungerat i vården eller

samarbetet är viktiga att återge för att visa vilka brister som kan behöva rättas till. Såväl de positiva som negativa kommentarerna kan vara intressanta för samtliga institutioner att ta del av, och för SiS egen uppföljning av verksamheten.

Vad tycker socialtjänsten om ungdomsvården?

Den följande redovisningen gäller 307 enkätsvar. Nära hälften av svaren gäller ungdomar som varit akutplacerade, en dryg femtedel rör ungdomar som varit placerade för utredning och en lika stor andel unga som varit placerade för behandling. Knappt en tiondel har varit dömda till sluten ungdomsvård. 72 procent av svaren avser pojkar och 28 procent flickor. En femtedel av svaren gäller vistelser på högst en månad.

I redovisningen har de positiva respektive negativa alternativen slagits ihop till ”bra/mycket bra” respektive ”dåligt/mycket dåligt”. Beräkningen av andelen positiva och negativa svar grundar sig på dem som har besvarat frågan med en bedömning. De som inte har besvarat respektive fråga, eller svarat att frågan inte är relevant, har således inte räknats med. De som svarat ”vet ej” ingår inte heller i underlaget för procentberäkningarna för positiva och negativa svar. Kommentarer har ibland förtydligats rent språkligt för läsbarheten, och namn har ersatts med pojken/flickan/personal/institutionen eller motsvarande.

Placering och handläggning fungerar bra

Allt fler tycker att de unga får lämplig plats

Skälet till socialtjänstens placering av ungdomar på särskilda ungdomshem varierar. Det kan vara fråga om akutplacering eller begäran om utredning. Syftet kan vara att den unge ska få behandling med inriktning på t.ex. missbruk eller kriminalitet. Placeringen kan ske frivilligt, med stöd av socialtjänstlagen, eller syfta till att skydda den unge (pga. en ogynnsam miljö eller eget beteende), med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). För dessa placeringar är det socialtjänsten som formulerar uppdraget till SiS. En del ungdomar är dömda till institutionsvistelsen enligt lagen om sluten ungdomsvård (LSU). Där är socialtjänsten inte uppdragsgivare, men ansvarar för den långsiktiga planeringen för den unge och för vad som ska hända efter utskrivningen.

Olika syften kräver vård med olika innehåll och inriktning. Det finns också en strävan att placera ungdomarna så nära hemorten som möjligt, för att underlätta kontakten med anhöriga och ansvarig handläggare inom socialtjänsten. Hur väl kunde SiS erbjuda ett lämpligt placeringsalternativ?

De allra flesta socialsekreterare tycker att den unge har erbjudits en lämplig plats. 86 procent anser att erbjudandet varit bra eller mycket bra. Det är små skillnader mellan olika placeringstyper, med en aningen lägre andel som anser att erbjudandet varit bra eller mycket bra när syftet har varit behandling (82 procent). Tre procent menar att placeringserbjudandet har varit dåligt eller mycket dåligt. Sju procent svarar ”vet ej” på frågan.

Jämfört med tidigare år visar socialsekreterarnas uppfattning att SiS i allt högre grad kunnat erbjuda lämplig placering. År 1999 var andelen nöjda 65 procent och år 2001 låg den fortfarande på bara 67 procent. I uppföljningen år 2002 hade andelen ökat mar-

kant, till 81 procent, och därefter har det varit mer marginella förbättringar, men en fortsatt positiv utveckling. Den tydliga ökningen av positiva svar mellan 2001 och 2002 kan förklaras av att SiS då gjorde en särskilt stor satsning på utbyggnad av platser i ungdomsvården.

Vad skulle behövas för att de som anser att placeringsalternativen inte varit bra ska bli nöjda? I kommentarerna framkommer att missnöjet i vissa fall handlar om att institutionen låg för långt bort och i andra att den unges specifika behov inte kunde tillgodoses:

Han borde ha varit på öppen avdelning. Hade behövt mer struktur.

Inget alternativ för ungdom med utvecklingsstörning.

Utifrån att klienten är döv kan ingen institution utan åtminstone någon form teckenkompetens eller handlingsplan inför en sådan placering bedömas som lämplig.

För vissa unga har det varit svårt att finna en lämplig placering p.g.a. att det saknas institutioner med kompetens som motsvarar de specifika behoven. I andra fall har det sannolikt handlat om att det vid placeringstillfället inte funnits någon lämplig plats att tillgå. Ökningen av antalet institutionsplatser har förbättrat möjligheten att finna en lämplig placering. Svaren visar att det också kan behövas en ökad differentiering av platser, för att svara mot ungdomarnas vårdbehov.

Nästan alla är nöjda med handläggningen

Placeringen sköts av placeringssekreterare centralt vid SiS. En mycket hög andel av socialsekreterarna, 94 procent, tyckte att placeringssekreterarens handläggning var bra eller mycket bra. Den andelen har gradvis ökat från 80 procent 1999. Den största positiva förändringen skedde även i detta avseende mellan åren 2001 och 2002. När man blir mer nöjd med placeringen för det rimligen också med sig att man är mer nöjd med handläggningen. Även det senaste året har det skett en förbättring, från 90 procent nöjda år 2003 till 94 procent år 2004. 17 procent har svarat ”vet ej”.

Går det att utläsa någon förklaring i kommentarerna? Det som uttryckligen uppskattas av socialsekreterarna är flexibilitet, engagemang, ett trevligt, tjänstvilligt, lugnt och förklarande bemötande och snabba besked. Några av kommentarerna:

Det var söndag eftermiddag och akut behov av plats. Men det gick fort och lätt.

Handläggningen skedde mycket skyndsamt. Bra kommunikation.

Bra och fungerande information om gruppen han skulle komma till. Ett välkomnande och bra bemötande vid första kontakten.

Var oerhört engagerad att hitta den mest lämpliga lösningen.

I en kommentar påpekas en kommunikationsmiss:

Hade önskat att den information som gavs till placeringssekreteraren muntligt/skriftligt vidarebefordrats till institutionen. I övrigt snabb service.

Samarbetet fungerar oftast bra, men ibland finns allvarliga brister

Nästa steg i processen är kontakt med den institution där den unge ska placeras, med socialtjänstens uppdrag till institutionen och vårdplanering. När det handlar om ett omhändertagande enligt LVU ska socialtjänsten i samverkan med den unge och vårdnadshavare utforma en vårdplan som grund för placeringen, som bl.a. tar upp hur uppfölj-

ningen ska ske. Vården ska omprövas var sjätte månad. Institutionen ska också tillsammans med socialtjänsten, den unge och vårdnadshavarna formulera en behandlingsplan. Även vid frivillig placering enligt socialtjänstlagen ska en vårdplan och behandlingsplan upprättas. När det gäller unga som döms till sluten ungdomsvård är det SiS som svarar för planeringen, men den ska ske i nära samarbete med socialtjänsten. En behandlingsplan för verkställighet och utslussning upprättas gemensamt. Socialtjänsten svarar för planeringen för den unge efter vistelsen på särskilt ungdomshem.

På frågan om hur socialsekreterarna uppfattade samarbetet med institutionen vid utformningen av uppdraget och/eller behandlingsplanen svarade 90 procent att det fungerade bra eller mycket bra. Det är den högsta andelen hittills sedan 1999 som varit nöjda med samarbetet. År 2001 var andelen nöjda som lägst, 77 procent, och sedan dess har det skett en förbättring för varje år. I den senaste enkäten var det elva procent som svarade "vet ej" på denna fråga. I de kommentarer som lämnats finns kontraster mellan ett mycket gott samarbete och sådant som inte alls har fungerat. Exempel på kommentarer från socialsekreterare som anser att samarbetet varit gott:

Samarbetet var mycket bra, bra information och tät kontakt.

Professionellt och tydligt.

Det har varit ett bra samtalsklimat.

Stort gehör, bra samarbete. Trevligt bemötande. Svårt att ge tydligt uppdrag då utredningen var knapphändig.

Skälen till att socialsekreterare inte har varit nöjda är i flera fall att någon behandlingsplan inte har formulerats. I andra kommentarer har det handlat om institutionens kontakt med socialsekreteraren i planeringen. I några fall har socialsekreterare upplevt brist på kommunikation och respekt. Några exempel:

Fanns inget samarbete.

Vår önskan är att vi tillsammans med föräldrarna skulle ha deltagit i mötena.

Mycket otydligt vem som var kontaktperson, vem man skulle prata med om vad.

Institutionen visste ej att jag skulle komma, trots besked flera veckor innan. Den jag planerade mötet med fick ej information om att jag hade kommit. Jag kände att den arbetsinsats som jag gjort inte följdes.

Problem med tilliten till att jag var professionell och kompetent.

I ett samarbete finns det alltid ett gemensamt ansvar. Men svaren tyder på att det kan finnas anledning för institutionerna att diskutera principerna för samarbetet med socialtjänsten samt se över rutiner för samarbete och arbete med behandlingsplaner.

Varierande synpunkter på behandlingssinnehållet

I enkäten finns en rad frågor om hur socialsekreterarna uppfattat att olika inslag i behandlingen vid institutionen har fungerat för den unge. Det är fråga om omvårdnadsinslag, behandling med inriktning på den unges specifika behov, social kontroll och undervisning. Vid utredningsuppdrag gäller det uppfattningen om utredningen, med rekommendationer om fortsatt vård. En fråga handlar om institutionens kontakter med föräldrar och anhöriga.

Utredningsuppdragen bedöms i stort sett ha fungerat bra

”Hur uppfattade du värdet av utredning och rekommendationer till fortsatt vård av den unge?” Denna fråga gäller bara då institutionen hade i uppdrag att utreda den unges behov, och var relevant för 68 socialsekreterare. Av dem är det bara en som svarat ”vet ej” och två som inte besvarat frågan. De flesta övriga (57) anser att värdet av utredningen har varit bra eller mycket bra. Bara tre socialsekreterare menar att det varit dåligt. Sedan år 1999, då andelen nöjda var 70 procent, har det således skett en påtaglig förbättring till årets 88 procent, och den andelen har varit ungefär densamma de senaste tre åren.

De som har varit nöjda har ibland valt att kommentera sina svar:

Vi anser att vi fått mycket bra och viktig information kring pojken.

Det var viktigt för fortsatta insatser på hemmaplan.

Tydliga rekommendationer. Framtiden utvisar om det är rätt.

Tydlig grundlig genomgång av utredning. Bra beskrivning av problematiken.

Mycket bra utredning och rekommendationer därefter, seriöst, välskrivet.

Negativa kommentarer om utredningen tar upp brister i planeringen, genomförandet och kommunikationen:

Efter fyra veckor hade ingen utredning kommit igång, varför förlängning på vården inte kunde sökas. Ett olyckligt missförstånd som gjorde att ungdomen skrevs ut.

Det var inte okomplicerat att vi gick emot gjord rekommendation, som var fortsatt vård inom SiS, och ungdomens förväntade reaktioner på vårt förslag målades upp som mycket starka och aggressiva.

Dålig kontroll av uppgifter som klient lämnade. Dålig pedagogisk utredning (ej utfört beställt uppdrag). Att utredare/handläggare fick ta del av utredning innan den lämnades till klient upplevdes som mycket problematiskt.

Den fysiska omvårdnaden får gott betyg

När det gäller omvårdnad – kost, boende, dagliga rutiner etc. – anser 92 procent av socialsekreterarna att den har varit bra eller mycket bra. Också på denna fråga har det blivit en klar gradvis förbättring från år till år, från 81 procent nöjda 1999.

Flera socialsekreterare påpekar i kommentarerna ”så vitt jag kan bedöma” eller att deras uppfattning är indirekt och grundar sig på vad de unga själva sagt om vistelsen på institutionen. Tio procent har svarat ”vet inte”. Även här finns vitt skilda erfarenheter – från att omvårdnaden och rutinerna varit viktiga inslag i vården och anpassats efter den unges behov, till någras uppfattning att det saknats en sådan anpassning:

Som jag uppfattat det har man sett till och anpassat efter klientens särskilda behov. Stort engagemang från personalen.

Pojken fick snabbt komma in i en strukturerad vardag med tydliga rutiner och regler.

Flexibla utifrån flickans behov och kulturella egenheter.

Han fick tillgång till egen avdelning inne på avdelningen vilket var bra för honom. Svårt för personalen att få rutinerna att fungera då han ofta var fysiskt utagerande.

För rigid, för lite individanpassad.

Pojken och föräldrarna har känt att pojkens hälsa ej tagits på allvar.

Ute väl lite.

Riktade insatser mot kriminalitet, beteendestörning, missbruk m.m.

De unga som placeras på särskilda ungdomshem har ofta beteendestörningar, missbruk och/eller har hamnat i en kriminell utveckling. De behöver behandlingsinsatser med inriktning på sina specifika problem, för att hindra en fortsatt negativ utveckling och hjälpa dem att ta sig ur missbruk eller hantera sina känslor i stället för att agera ut dem på omgivningen. Vid institutionerna finns strukturerade behandlingsprogram med olika inriktning för att bearbeta aggressivitet, missbruk och kriminellt beteende, t.ex. pedagogiska och kognitiva program och tolvstegsbehandling. Det finns också kontaktmannaskap, miljöterapi, familjeterapi och samtal med fokus på problembeteendet. Hur många av ungdomarna som har deltagit i strukturerade behandlingsprogram framgår inte av enkäten.

Flertalet svarande socialsekreterare är nöjda också med behandlingsinsatserna, 80 procent. Många har kommenterat att det har handlat om korta placeringar, där det inte är rimligt att ha några förväntningar på insatser för beteendeförändringar.

En femtedel av socialsekreterarna har således inte uttryckligen varit nöjda med dessa behandlingsinsatser, men många av dem (17 procent) har svarat ”medel” och 15 procent att de inte vet (vilket i och för sig är anmärkningsvärt). Det är bara tre procent som uttryckligen anser att dessa behandlingsinsatser fungerat dåligt eller mycket dåligt. Vad säger kommentarerna om varför man inte är nöjd? För en del handlar det om att institutionen inte följt planeringen, om uteblivna eller felaktiga insatser:

Det var väl inga insatser direkt.

Inte bra med ungdomar som kan lura personal med drogtester under lång tid eller ungdomar som tappar struktur.

Bemötandet mot både pojken och oss kändes provocerande, och bäddade för en förstärkning av hans aggressivitet.

Jag uppfattade det som att det under tiden på akutavdelningen skulle bedrivas motivationsarbete. Jag hänvisar till den uppgjorda planen som jag och klienten planerat.

I några fall rör det sig om förväntningar som inte infriats, kanske för att de inte har varit rätt ställda i förhållande till institutionens möjligheter, eller på grund av brister i socialtjänstens egna bedömningar:

Dåligt, eftersom de ej kunnat bryta mönstret.

Önskar mer psykiatrisk kompetens.

Överlag bra. Men flickan återföll i missbruk under behandlingstiden. Det mesta beror säkert på flickans inställning och i viss mån socialtjänstens planering.

Flertalet socialsekreterare har som nämnts varit nöjda med behandlingsinnehållet i denna del. Några exempel på kommentarer från dem:

Det skedde en positiv förändring i ärendet.

Hennes problematik togs på allvar och med respekt.

Institutionen kunde snart bedöma att pojken var i behov av annan vård, då han inte hade en kriminell identitet.

Verkar vara bra behandlingsprogram och arbete för ökad självkänedom redan på kort placering.

Den sociala kontrollen är bra, men rymningar skapar missnöje

De ungdomar som har begått brott och är dömda, samt de övriga som placerats på institution mot sin egen vilja, är i allmänhet inte särskilt motiverade för vården, i alla fall inte till en början. Det finns risk för rymning. De vistas i allmänhet på låsta avdelningar, med restriktioner vad gäller vistelse utanför avdelningen och permissioner m.m. En viktig del i vården rör således social kontroll, t.ex. av missbruk, och begränsning av den unges rörelsefrihet.

Liksom när det gäller behandlingsinnehållet i tidigare avseenden anser en mycket hög andel av socialsekreterarna (89 procent) att detta har fungerat bra. Det är avsevärt fler än de 78 procent som var nöjda år 1999, och det har skett förbättringar för varje år. I den aktuella enkäten svarar sju procent ”vet ej” på frågan.

I kommentarer framkommer att en del negativa svar beror på att ungdomarna lyckats rymma från institutionen:

Har ej lyckats kvarhålla den placerade ungdomen.

Flera rymningar, hur har de varit möjliga?

Två socialsekreterare är inte missnöjda med kontrollen, trots att den unge har rymt:

Jag uppfattar att det varit en bra och tydlig linje gentemot pojken. Att det sedan blev rymning m.m. är en annan historia, men förhållningssättet gentemot honom när han var där upplever jag som positivt.

Bra på avdelningen. Vet inte riktigt hur avvikningen gick till.

Några har ansett att kontrollen varit bra, men kanske för restriktiv:

På avstånd upplevde jag kanske att begränsningen av rörelsefrihet var för stram. Kom ut för lite.

Bra kontroll, men med klientens problematik borde det varit möjligt med utevistelser i större omfattning.

Av ett svar framgår en medvetenhet om svårigheterna:

Det var en svår balansgång mellan alltför hård kontroll och att ge rörelsefrihet.

En socialsekreterare anser att brister i institutionsvistelsen bidragit till en negativ utveckling:

Den unga fick fritt tala om sitt missbruk/kriminalitet och förstärkte sin kriminella identitet.

Flertalet kommentarer är positiva:

Den unga har mått bra av de fasta rutiner som placeringen gav, samt den kontroll som utövades.

Bra markeringar, mycket begränsad rörelsefrihet, bra som konsekvens.

Fungerade bra vid den låsta enheten. Då hon fick mer frihet blev det svårt att kontrollera henne. Men kontrollen fungerade.

Extremt god koll.

Undervisningen behöver förbättras ytterligare

Många av de unga som placeras på särskilda ungdomshem har stora luckor i sin skolutbildning. En god skolunderbyggnad är också enligt forskningen en viktig förutsättning

för en positiv utveckling hos unga.¹ Alla SiS ungdomshem erbjuder grundskoleundervisning och en del har även utbildning på gymnasienivå.

Under de senaste åren har SiS satsat på förbättringar när det gäller undervisningen. Detta kan avläsas i enkätsvaren. Institutionens undervisning av den unge i skola och arbetsutbildning är det område i behandlingsinnehållet som har förbättrats mest utifrån utgångsläget. Men andelen socialsekreterare som anser att undervisningen fungerar bra är fortfarande lägre än när det gäller vården i de flesta andra avseenden. 1999 var det bara drygt hälften som var nöjda (57 procent). År 2004 var det 77 procent, en något lägre andel än året innan (80 procent). Det är anmärkningsvärt många socialsekreterare som svarat "vet ej" på frågan om undervisningen – mer än en tredjedel (35 procent). Ytterligare sex procent har låtit bli att besvara frågan.

Flera kommenterar att vistelsen har varit för kort för att skolgång skulle ingå. Men detta behöver i och för sig inte hindra att den unge ska få undervisning:

Han deltog i undervisningen trots den korta placeringstiden.

När det gäller undervisningen visar kommentarerna att det fortfarande finns brister att åtgärda. Missnöjet handlar t.ex. om att den unge inte har fått någon undervisning alls eller att det varit brister i planeringen:

Vad vi förstår så fick pojken inte undervisning trots önskemål.

Jag önskar att det fanns skolundervisning i större utsträckning.

Vad jag vet förekommer inget sådant.

I denna flickas fall hade skolundervisning varit bra.

Hade ingen skola.

Förekom så vitt jag vet ej.

Trots påtryckningar togs ingen kontakt med ordinarie skola för att studierna skulle kunna upprättas på bästa sätt.

Vad finns det för fingervisningar om hur undervisningen ska vara för att socialsekreterarna ska anse att den är bra? Att motivera den unge för studier och anpassa undervisningen efter vars och ens behov och förutsättningar är viktigt:

Min "kille" var på hemmaplan avstängd från skolan. På kort tid lyckades man motivera honom så att han efter placeringen är beredd att ta tag i skolsituationen.

Undervisningen uppfattades mycket positivt av socialnämnden, då den utformats utifrån den ungas särskilda behov.

Anpassad enskild undervisning.

Engagerad personal som tog egna initiativ och visade stort intresse för ungdomen och hans fortsatta skolgång.

Flickan gjorde mycket bra ifrån sig och fick rätt hjälp.

Det var svårt för institutionen med undervisning, då pojken hade svåra koncentrationssvårigheter. Skolan gjorde vad den kunde.

¹ Lagerberg, D & Sundelin, C (2000): Risk och prognos i socialt arbete med barn. Forskningsmetoder och resultat. Centrum för utvärdering av socialt arbete. Gothia

En del återstår att göra i föräldrakontakterna

Även när det gäller att involvera föräldrar och nätverk i arbetet för den unge har det under senare år bedrivits ett utvecklingsarbete inom SiS, med förbättringar som kan avläsas i enkätsvaren. Det är knappt tre fjärdedelar (73 procent) som är nöjda med den del av institutionens insatser år 2004, vilket är en klar och stadig förbättring sedan 1999, då det var drygt hälften som var nöjda (57 procent). Men trots att det har blivit väsentligt bättre, är det fortfarande en dryg tiondel som anser att institutionens arbete med den unges föräldrar och anhöriga har varit varken bra eller dåligt och fem procent anser att det varit dåligt eller mycket dåligt. Nära en femtedel av socialsekreterarna ”vet ej” hur detta fungerat. Fortfarande är det den fråga i enkäten där andelen nöjda är lägst.

Några placeringar har enligt socialsekreterarna varit så korta att det inte har varit relevant med ett föräldraarbete från institutionens sida. I många fall har det inte funnits några föräldrakontakter för att den unge är myndig, och inte önskar att institutionen ska ta kontakt. Några föräldrar har också varit svåra att samarbeta med eller avböjt. Socialtjänsten har också ett eget ansvar.

Institutionen har ansträngt sig men det har varit svårt att komma in i familjen.

Har själv märkt hur svår familjen är att få med i processen. Möjligtvis att man kunde lagt ännu mer krut på detta, men samtidigt skulle jag som socialsekreterare lagt mer tid på att få med familjen.

Det var mycket svårt för dem att arbeta med föräldern, och därför blev det inget bra resultat. Men jag uppfattade deras försök som bra!

I flera av kommentarerna framkommer att detta är ett svårt uppdrag för institutionerna, och det finns i många fall förståelse för att det inte har fungerat som man skulle önska.

Kunde ha lagt mer tid på det sociala nätverket.

Det var svårt att göra en fungerande planering av föräldrakontakten och fullfölja den. Förälder hade ett stort behov av kontakt/struktur. Planeringar gjordes, men missförstånd och konflikter uppstod.

Bra utifrån de förutsättningar som varit.

Det finns också exempel på att man är väldigt nöjd med just föräldraarbetet. Goda och lyckade insatser kan betyda mycket för den unge och för föräldrarna:

MYCKET, MYCKET BRA!

Måna om umgänget, anpassat efter ungdomens behov och förmåga.

Respektfullt. Föräldern trygg att ungen togs omhand.

Föräldrarna har uttryckt att de ser den unge med nya ögon.

Föräldrarna är mycket nöjda med hur institutionen tagit hand om flickan. De är också mycket nöjda med institutionens bemötande.

Med tydlighet och ärlighet hjälpte de den unges mor på ett ypperligt sätt. Respektfullt.

Gemensamt ansvar för samarbete vid utslussning och utskrivning

Kontakterna mellan institutionen och socialtjänsten är särskilt viktiga i samband med utslussning och utskrivning. Planeringen för övergången och tiden efter vistelsen på det särskilda ungdomshemmet kräver ett samarbete för kontinuitet och en gemensam bedömning av den unges behov och förutsättningar. 81 procent av socialsekreterarna uppfattade planeringen och genomförandet av utslussning och utskrivning som bra eller

mycket bra. Även i denna del har det skett en markant förbättring sedan 1999, då andelen nöjda var 69 procent.

Ansvar för planeringen i samband med utskrivning är i högsta grad gemensamt för socialtjänsten och institutionen. Socialtjänsten har ju det yttersta ansvaret för den unge, och institutionsvistelsen ska vara ett led i en långsiktig planering av insatser utifrån den unges behov. När det gäller den gradvisa utslussningen är socialtjänstens möjligheter att påverka avhängiga hur samarbetet med institutionen fungerar. Men det vilar ett ansvar på socialtjänsten för kontakter med den unge och institutionen under vistelsetiden, samt initiativ till samarbete och planering inför utskrivningen och tiden därefter. Det är tretton procent som besvarat denna fråga med "vet ej". Detta faktum samt kritiska synpunkter i kommentarerna till denna fråga borde i många fall också ge anledning till självkritik hos socialtjänsten:

Blev inte kontaktad alls från institutionen, varken under placering eller inför utskrivning.

Enligt förälder var ingenting förberett för pojken då de kom och skulle hämta honom.

Ingen planering, och kontakt med socialtjänsten alldeles för sent.

Alldeles för kortsiktig planering/utslussning.

Det blev ingen utslussning, då socialnämnden beslutade att vi ej skulle genomföra den.

I något fall faller kritiken från socialsekreterarna dock främst på institutionen:

Utskrivning och överflyttning till annan institution skedde utan vare sig placeringsbeslut från socialtjänsten eller ens att socialtjänsten meddelades om vad som skedde.

Personalen hade svårt att "släppa taget". Samarbetade dåligt med nya vårdgivaren och planerade över huvudet på oss. Hög ångestnivå hos viss personal.

Av en del kommentarer framgår att utslussning och utskrivning inte alltid går att planera:

Hastig utskrivning pga. beslut från länsrätten.

Min klient rymde och sen upphörde vården.

I de allra flesta fall anser dock socialsekreterarna att planering och genomförande av utslussning och utskrivning har fungerat bra, med utgångspunkt från den unges behov. Exempel på kommentarer som speglar detta:

Tydliga regler, vilket var positivt. Alla visste vad som gällde i olika situationer. Utslussen skedde utifrån den unges behov av social träning och ett liv under friare former.

Det blev tydligt att det är den unge som är i fokus.

Jag har uppfattat att man har planerat noggrant och omsorgsfullt.

Det stora flertalet skulle förorda ny placering

Den sista enkätfrågan gäller om man i ett liknande ärende skulle förorda en placering på samma institution/avdelning. Det är alltså ett mått på om erfarenheterna av placeringen är så goda, att man nästa gång skulle ge institutionen ett förnyat förtroende. Genom åren har detta förtroende varit mycket gott, med en stadig förbättring från 82 procent ja-svar år 1999 till 88 procent 2004. I den senaste enkäten är nio procent tveksamma och tre procent skulle inte förorda en placering vid institutionen igen (totalt 36 soci-

alsekreterare). Det är bara två som inte besvarat denna fråga och ingen har svarat "vet ej". Det är få av dem som är negativa eller tveksamma som har valt att kommentera sina svar. Några exempel:

Tveksamhet mycket utifrån att de ej kunnat hålla den placerade kvar och bristande tillsyn. Också kritisk till att inlåsning efter rymning varit för kort.

Svårt att samarbeta, vilket jag tror blev negativt för ungdomen. De hade redan planerat och gett löften till ungdomen innan de samrådde med socialtjänsten, varpå vi hamnade i lite "utpressningssituationer". När vi gjort överenskommelser kom oftast nya förslag att ta ställning till. Förstår att det är en svår situation med en svår målgrupp, men känslan är ändå att ungdomens aggressivitet "triggades" av bemötande och attityder från personalen.

Både jag och institutionen är överens om att placeringen inte blev riktigt lyckad, men placeringen skedde utifrån SiS-utredningens bedömning om att öppen plats för pojken vore lämplig.

Jag anser att personalen var oproffsig. Det fanns dock ett undantag, en person som jag kände från tidigare.

Andra har en annan erfarenhet:

Mycket kunnig personal som tar sitt arbete på allvar och ser ungdomen som den individ han är.

Otroligt duktig personal. Samarbetet har funkade perfekt.

Jag tror att många ungdomar skulle förstå allvaret i sitt brottsliga beteende om samhället reagerade snabbare initialt. Jag förordar verkligen en liknande placering.

Med hänsyn till min tveksamhet från början är jag positivt överraskad och mycket nöjd.

Socialnämnden har fått ett mycket gott intryck av institutionen och dess arbete.

Absolut, samarbetet fungerade oerhört bra.

85 procent av svaren är positiva

Sammantaget ger socialsekreterarna de särskilda ungdomshemmen och SiS placeringsenhet ett mycket gott betyg. I hela enkäten har 85 procent av svaren varit alternativen bra eller mycket bra. Tolv procent av svaren avser alternativet "medel" och tre procent dåligt eller mycket dåligt. Socialsekreterarnas sammanlagda uppfattning skiljer sig inte mellan olika institutionsregioner. Den fördelar sig också på samma sätt, oavsett vilken inblick de haft i ärendet – om de följt det helt från placering till utskrivning eller bara delvis.

Sammantaget en positiv utveckling

Socialsekreterarnas bedömningar av placeringar, samarbete och vården vid särskilda ungdomshem visar en genomgående positiv utveckling. De satsningar som gjorts på utbyggnad av platser vid ungdomshemmen, familjearbete och undervisning kan avläsas i att fler socialsekreterare i enkätsvaren ger dessa inslag gott betyg. (I diagram 1 nedan syns den genomgående positiva utvecklingen, särskilt ökningen för föräldrarbetet och undervisningen, men också att dessa värden ligger under övriga.)

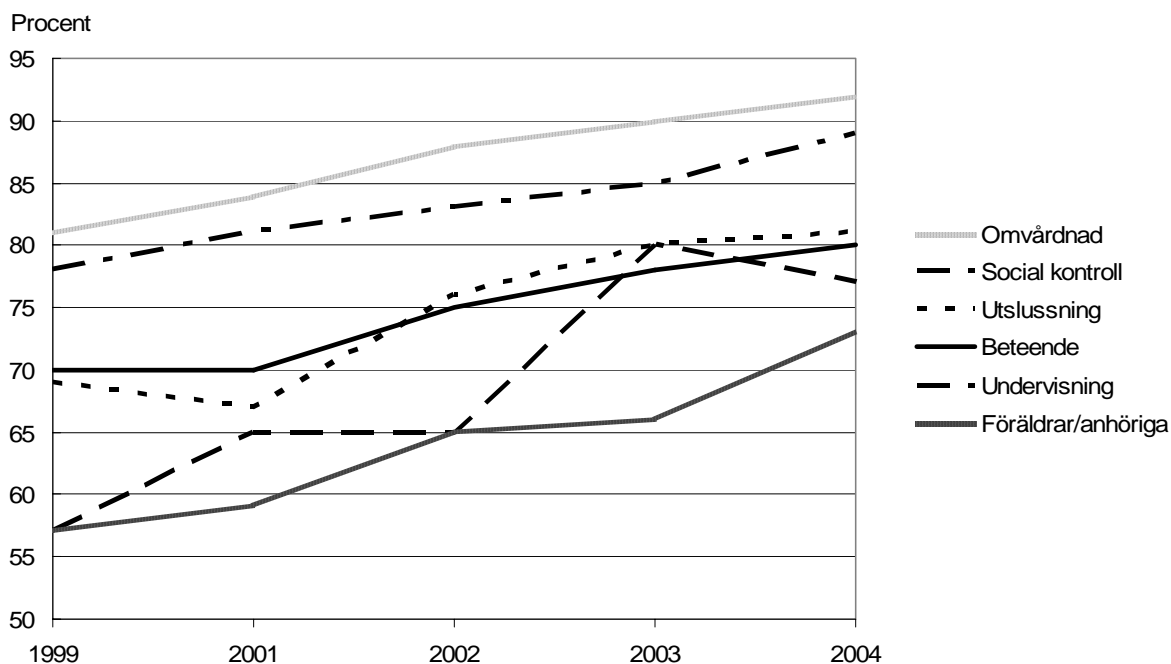

Diagram 1 Andel positiva svar på frågor om vården och behandlingen på särskilda ungdomshem åren 1999, 2001 t o m 2004

De som i sina svar inte valt alternativen ”bra” eller ”mycket bra” har i de flesta fall lagt sig på ”medel”. Den andel som bedömt inslag i vården eller samarbetet som ”dåligt” eller ”mycket dåligt” är därmed genomgående liten, som högst fem procent, och det gäller institutionens arbete med föräldrar och anhöriga till den unge.

Det finns dock fortfarande utrymme för förbättringar. Det gäller som nämnts framförallt undervisningen och samarbetet med den unges sociala nätverk, som är de aspekter som fortfarande skattas lägst. De har de gjort varje gång sedan den första enkäten 1999, med undantag av 2003, då det var familjearbetet och det problemfokuserande behandlingsinnehållet som var de två aspekter som socialsekreterarna var minst nöjda med. Utvecklingen har varit mest markant när det gäller undervisning, med en klar förbättring i 2003 års mätning, men en liten tillbakagång 2004. Även när det gäller de riktade behandlingsinsatserna finns det av enkätsvaren att döma skäl att förbättra vården ytterligare.

I de kommentarer som tar upp problem och missnöje med olika aspekter av vården är det inte sällan sådant som rör kommunikation och samarbete mellan institutionen och socialtjänsten som nämns. Ibland handlar det om att man gör olika bedömningar av den unges behov och vilka insatser som är mest ändamålsenliga. Eftersom vården är en del i en mer långsiktig planering för den unge är det angeläget att det finns kontinuitet och en samstämmighet i synen på problem och hur man ska hjälpa och stödja honom eller henne.

Som redan påpekats är det socialtjänsten som har huvudansvaret för den fortsatta planeringen för klienten efter institutionsplaceringen. Det kräver en tillräckligt tät kontakt och kontinuerligt samarbete med den unge, med föräldrar och med institutionen. Flertal svarande socialsekreterare har följt det aktuella ärendet från placering till utskrivning (82 procent). Andelen som svarat ”vet ej” varierar för de olika frågorna mellan en

och 35 procent, den högsta andelen i frågan om undervisning. Ytterligare sex procent har låtit bli att besvara den frågan. Även om en dryg femtedel av vinsterna har varit relativt korta, är det förvånande att socialtjänsten i 41 procent av fallen inte vet eller inte har någon uppfattning om undervisningen.

En svarsfrekvens på 80 procent är relativt bra i förhållande till vad man kan räkna med i enkätundersökningar. Men det är trots allt var femte socialsekreterare som inte tagit till vara möjligheten att föra tillbaka information till institutionen. Det är en aspekt som i sig skulle kunna undersökas närmare. Att erfarenheterna omedelbart kommer institutionen till del, borde ge en hög motivation att svara och ge viktig information. Hur ser socialtjänsten på enkäten och värdet av den? Vad skulle kunna höja motivationen att ge innehållsrika svar i syfte att förbättra ungdomsvården och samarbetet kring den?